

Миргородський С. А.,
аспірант юридичного факультету
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПОСЛУГ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

CONCEPTS AND FEATURES OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF THE PROVISION OF SERVICES IN THE FIELD OF HEALTH CARE

У статті здійснюється аналіз основних аспектів та особливостей адміністративно-правового регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я. Досліджено теоретичні елементи процесу адміністративно-правового регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я. Надається визначення адміністративно-правового регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я: надання сервісних послуг суб'єктами публічної адміністрації відповідно до міжнародного права та національного законодавства з метою ефективного впорядкування суспільних відносин з приводу здійснення послуг у сфері охорони здоров'я, за допомогою використання засобів, притаманних публічному адмініструванню. Визначені основні складові адміністративно-правового регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я: 1) нормативно-правові акти, що забезпечують адміністративно-правове регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я; 2) суб'єкти адміністративно-правового регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я; 3) адміністративні процедури адміністративно-правового регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я. Досліджено проблемні аспекти адміністративно-правового регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я. Для покращення процесу адміністративно-правового регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я пропонується: 1) визначити на законодавчому рівні адаптивні регуляторні стандарти для забезпечення стабільної якості послуг у всіх медичних установах; 2) посилити правовий захист прав пацієнтів за допомогою більш ефективних механізмів розгляду скарг та застосування інституту відповідальності; 3) переглянути та модернізувати правову базу з метою більш оперативного реагування органів публічної адміністрації на надзвичайні ситуації у сфері охорони здоров'я; 4) провести інтеграцію цифрових рішень у сфері охорони здоров'я в нормативну базу для підтримки телемедицини, захисту даних та ефективного управління ресурсами.

Ключові слова: *адміністративно-правове регулювання, охорона здоров'я, послуги у сфері охорони здоров'я, адміністративні процедури, суб'єкти, публічна адміністрація.*

The article analyzes the main aspects and features of the administrative and legal regulation of the provision of services in the field of health care. The theoretical elements of the process of administrative and legal regulation of the provision of services in the field of health care were studied. The definition of the administrative and legal regulation of the provision of services in the field of health care is provided: the provision of service services by subjects of public administration in accordance with international law and national legislation in order to effectively regulate social relations regarding the provision of services in the field of health care, using means inherent in public administration. The main components of the administrative-legal regulation of the provision of services in the field of health care are defined: 1) legal acts providing administrative-legal regulation of the provision of services in the field of health care; 2) subjects of administrative and legal regulation of provision of services in the field of health care; 3) administrative procedures of administrative and legal regulation of provision of services in the field of health care. The problematic aspects of the administrative and legal regulation of the provision of services in the field of health care were studied. In order to improve the process of administrative and legal regulation of the provision of services in the field of health care, it is proposed to: 1) define adaptive regulatory standards at the legislative level to ensure stable quality of services in all medical institutions; 2) to strengthen the legal protection of patients' rights with the help of more effective mechanisms for considering complaints and applying the institution of responsibility; 3) review and modernize the legal framework with the aim of more prompt response of public administration bodies to emergency situations in the field of health care; 4) integrate digital healthcare solutions into the regulatory framework to support telemedicine, data protection, and effective resource management.

Key words: *administrative and legal regulation, health care, services in the field of health care, administrative procedures, subjects, public administration.*

Постановка проблеми. У сучасному суспільстві охорона здоров'я в демократичних країнах визнається фундаментальною сферою державної політики, яка безпосередньо впливає на добробут і безпеку громадян. Забезпечення доступу до якісних медичних послуг із одночасним захистом прав пацієнтів потребує комплексної правової бази та системи кваліфікованих суб'єктів, які організовують, керують та контролюють надання медичних послуг. Це завдання вирішується якісним та ефективним адміністративно-правовим регулюванням здійснення послуг у сфері охорони здоров'я із застосуванням сучасних управлінських засобів.

Адміністративно-правове регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я є комплексним явищем, реалізація якого спрямована на вирішення складних проблем, що виникають в цій галузі. Так, в Україні, як і в багатьох інших країнах, пандемія COVID-19 виявила критичну потребу в чітко визначених адміністративних правилах у сфері охорони здоров'я, включаючи правові вказівки щодо управління надзвичайними ситуаціями, стандарти якості послуг та механізми притягнення до відповідальності. Агресія росії та тривала війна збільшила випадки звернення громадян до національних установ охорони здоров'я та створила нові виклики для держави. Враховуючи ці обставини, правова основа адміністративного регулювання охорони здоров'я має постійно вдосконалюватися, щоб задовольнити нові потреби суспільства та відповідати міжнародним стандартам, а перегляд адміністративних засобів впливу на охорони здоров'я є нагальним завданням для органів публічної адміністрації та наукової спільноти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання адміністративно-правового регулювання у сфері охорони здоров'я розглядають у своїх працях І. О. Буряк, З. С. Гладун, Д. О. Гомон, С. В. Книш, Н. П. Кризина, Б. О. Логвиненко, В. Ф. Москаленко, Я. Ф. Радиш, Л. О. Самілик, І. Я. Сенюта, С. Г. Стеценко, В. Ю. Стеценко, Г. М. Токарьов, Д. М. Шатковська, Н. В. Шевчук, Н. П. Ярош та інші. Серед останніх публікацій на цю тему слід відзначити статтю І. Мацелюха та А. Мусієнка, присвячено аналізу змісту категорії «адмі-

ністративні послуги у сфері охорони здоров'я» в науковій літературі та вітчизняному законодавстві [1], яка, утім, не позбавлена дискусійних моментів. У цілому, незважаючи на значну кількість опублікованих останніми роками наукових праць, які мають важливе наукове та практичне значення, поточні глобальні обставини вимагають перегляду існуючих підходів до адміністративно-правового регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я задля ефективного регулювання сучасних правових відносин у сфері охорони здоров'я та ефективного захисту прав пацієнтів. Структурований підхід до аналізу цієї теми дозволить ретельно оцінити принципи, проблеми та потенційні рішення, пов'язані з адміністративним регулюванням здійснення послуг у сфері охорони здоров'я, сприяючи як академічному розумінню, так і практичному застосуванню законодавства про охорону здоров'я в Україні.

Мета та завдання дослідження. Основною метою дослідження є вивчення та аналіз основних аспектів та особливостей адміністративно-правового регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я. Для отримання релевантних наукових результатів з цієї теми необхідно вирішити наступні завдання: 1) дослідити теоретичні елементи процесу адміністративно-правового регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я; 2) визначити основні складові адміністративно-правового регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я; 3) проаналізувати проблемні аспекти адміністративно-правового регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я із подальшим упровадженням регуляторних механізмів у практичну діяльність органів публічної адміністрації з метою підвищення якості медичної допомоги та захисту прав пацієнтів.

Виклад основного матеріалу. За останні роки ми стали свідками безпрецедентних викликів у глобальних системах охорони здоров'я, спричинених появою небезпечних вірусних захворювань. Ця ситуація зумовила необхідність радикальних правових реформ в Україні та в усьому світі, зокрема в таких напрямках, як регулювання переміщення вірусних хворих, діяльність суб'єктів медичної галузі, здійснення адміністративно-право-

вих заходів під час карантину, встановлення адміністративно-правового режиму під час пандемій тощо. Ці регуляторні вимоги в першу чергу вирішуються через державне управління у сфері охорони здоров'я, яке має адаптуватися до сучасних реалій, щоб підтримувати ефективність роботи.

На тлі російської агресії та проведення в Україні реформи у сфері охорони здоров'я актуальність адміністративно-правового регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я продовжує зростати, особливо з огляду на те, що правовим аспектам охорони здоров'я та державного управління в ньому держава, на відміну від наукової спільноти, приділяє недостатню увагу. Крім того, нормативно-правова база України та інших держав виявилася неадаптивною для вирішення новостворених спеціалізованих правовідносин, пов'язаних із забезпеченням індивідуальних і суспільних прав, що реалізуються у сфері охорони здоров'я.

Науковці визначають адміністративно-правове регулювання як спеціалізовану форму правового контролю, яка застосовує принципи адміністративного права для регулювання відносин у сфері публічних послуг. Як зазначає С. В. Книш, «метою адміністративно-правового регулювання є упорядкування правових відносин, але лише тих, які можуть бути врегульовані нормами адміністративного права за допомогою переважно імперативних методів» [2, с. 120]. Автор систематизує частину із наявних у науковій літературі чисельних дефініцій адміністративно-правового регулювання [2, с. 120-121]: 1) «адміністративно-правовий вплив на суспільні відносини, який здійснюється за допомогою комплексу адміністративно-правових засобів та інших правових явищ, які в сукупності складають механізм адміністративно-правового регулювання» [3, с. 55]; 2) «вплив публічної адміністрації на відносини, які виникають у суспільстві задля їх впорядкування, а також охорони, захисту та розвитку, яке досягається за допомогою застосування сукупності адміністративно-правових засобів» [4, с. 211]; 3) «цілеспрямований вплив правових норм, що прийняті державою і є відповідними адміністративними засобами забезпечення прав та законних інтересів фізичних,

юридичних осіб та держави у суспільних відносинах з метою підпорядкування їх юридично встановленому правопорядку, а також охорони та розвитку в інтересах суспільства і держави» [5, с. 51]; 4) «спеціально-юридичний механізм впливу на поведінку і діяльність учасників адміністративних правовідносин» [6, с. 83]. Отже, із цих визначень можна уявити правову природу такого явища, як адміністративно-правове регулювання, із притаманними йому теоретичними елементами: об'єкт, суб'єкти, предмет діяльності, способи впливу на поведінку учасників адміністративних правовідносин.

З точки зору динаміки правових відносин, адміністративно-правове регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я охоплює систематичний, встановлений законом контроль і організацію діяльності в цій галузі. Така діяльність спрямована на реалізацію комплексу законодавчих заходів, розроблених державними органами задля забезпечення належного надання медичних послуг і захист прав пацієнтів. У секторі охорони здоров'я цей тип регулювання охоплює такі аспекти, як стандарти надання послуг, механізми підзвітності та захист громадського здоров'я за допомогою керівних принципів, які мають обов'язкове виконання.

І. Мацелюх та А. Мусієнко під адміністративними послугами у сфері охорони здоров'я пропонують розуміти «послуги, що надаються за заявою фізичної або юридичної особи, відповідними органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими особами, закладами охорони здоров'я, які полягають у виданні адміністративного акта з метою юридичного оформлення умов, необхідних для проведення профілактики захворюваності, збереження життя, відновлення фізичного та психологічного здоров'я населення» [1, с. 58]. О. Стрельченко надання адміністративних послуг у сфері охорони здоров'я визначає як «результат здійснення владних повноважень публічною адміністрацією, компетенція якої розповсюджується на сферу охорони здоров'я, що, відповідно до закону, забезпечує юридичне оформлення умов реалізації фізичними, юридичними або іншими колективними особами прав, свобод і законних інтересів у зазначеній сфері за їхньою заявою (видача дозволів

(ліцензій), сертифікатів, посвідчень, проведення реєстрації тощо)» [7, с. 130]. В теоретичних роздумах цих та інших авторів можна побачити поєднання державних послуг з регулюванням цього процесу за допомогою адміністративних засобів, що є традиційним явищем для адміністративного права в демократичних державах.

В. В. Воробйов визначає процес адміністративно-правового регулювання сфери охорони здоров'я як «сукупність організаційно-правових форм і механізмів щодо забезпечення заходів соціально-економічного, медико-санітарного, протиепідемічного характеру, здійснюваних спеціалізованими організаціями, метою яких є зміцнення, збереження і підтримання здоров'я людини, надання якісної, професійної високо-технологічної медичної допомоги всім, хто має потребу в ній, а також забезпечення доступності отримання такої допомоги» [8, с. 8]. Як підкреслює О. Шовкопляс, «на сьогоднішній день не існує єдиного правильного визначення дефініції поняття адміністративно-правового регулювання, різні науковці наповнюють дану правову конструкцію різними елементами та складовими, при цьому звужуючи або розширюючи його сутність та зміст» [9, с. 238]. Однак, можна припустити, що така ситуація цілком допустима, зважаючи на відсутність необхідності закріплення поняття адміністративно-правового регулювання в нормативних актах. В теоретичних роздумах з цієї теми має відбиватися актуальна динаміка суспільно-правових відносин, що відображає сучасний стан певної сфери, у нашому випадку це сфера охорони здоров'я. Тому, ми можемо запропонувати наступне визначення адміністративно-правового регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я: це надання сервісних послуг суб'єктами публічної адміністрації відповідно до міжнародного права та національного законодавства з метою ефективного впорядкування суспільних відносин з приводу здійснення послуг у сфері охорони здоров'я, за допомогою використання засобів, притаманних публічному адмініструванню.

Структурно адміністративно-правове регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я складається із наступних *трьох головних компонентів*, які разом утворюють всеохоплюючу основу для забезпечення відповід-

ності законодавству та підтримки стандартів якості медичних послуг.

1. *Нормативно-правові акти, що забезпечують адміністративно-правове регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я.* В Україні адміністративно-правове регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я юридично здійснюється через реалізацію багатьох норм, викладених в законодавчих та інших актах, спрямованих на забезпечення відповідності як внутрішньої політики, так і міжнародних стандартів. Ці нормативні документи, які створюють правову основу для управління охороною здоров'я, мають постійно переглядатися та вдосконалюватися. Нормативно-правові акти щодо надання послуг у сфері охорони здоров'я визначають стандарти надання послуг, законодавчі вимоги до закладів охорони здоров'я, а також права та обов'язки постачальників медичних послуг і пацієнтів.

Основними національними законодавчими нормативно-правовими актами щодо здійснення послуг у сфері охорони здоров'я є Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19 листопада 1992 р., Закон України «Про лікарські засоби» від 04 квітня 1996 р., Закон України «Про адміністративні послуги» від 6 вересня 2012 р., Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» від 06 жовтня 2005 р., Закон України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення» від 22 вересня 2005 р., Закон України «Про протидію захворюванню на туберкульоз» від 05 липня 2001 р., Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» від 06 квітня 2000 р., та ін.

2. *Суб'єкти адміністративно-правового регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я.* Цей елемент включає як державні, так і неурядові організації, що займаються охороною здоров'я. С. Г. Стеценко, систематизуючи суб'єктів адміністративно-правового регулювання у сфері охорони здоров'я, виділяє виконавчо-розпорядчі суб'єкти та консультативно-дорадчі суб'єкти адміністративно-правового регулювання у сфері охорони здоров'я [10, с. 442-443]. Б. О. Логвиненко пропонує більш розширену класифікацію суб'єктів

публічного адміністрування сферою охорони здоров'я в Україні: «1) суб'єкти, які визначають та розробляють стратегію діяльності з публічного адміністрування сферою охорони здоров'я (Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України); 2) суб'єкти, які безпосередньо втілюють у життя та забезпечують публічне адміністрування сферою охорони здоров'я (Міністерство охорони здоров'я України); 3) суб'єкти, які сприяють публічному адмініструванню сферою охорони здоров'я (наприклад, Національна рада з питань протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу; Міжвідомча координаційна рада при МОЗ України з питань міжгалузевої взаємодії закладів охорони здоров'я; Громадська рада при МОЗ України тощо)» [11, с. 101].

Головним розпорядчим суб'єктом адміністративно-правового регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я є держава в особі розгалуженої системи державних органів. Такі державні органи, як Міністерство охорони здоров'я України, виконують регулятивні та наглядові функції, забезпечуючи дотримання постачальниками медичних послуг правових стандартів. Заклади охорони здоров'я, включаючи лікарні, клініки та аптеки, також підпадають під дію цих правил. Нарешті, пацієнти, як кінцеві запитувачі медичних послуг, мають спеціальні права згідно з адміністративним законодавством, такі як доступ до медичної інформації, конфіденційність та право на безпечне та ефективне лікування. Особливо слід відзначити цю категорію суб'єктів адміністративно-правового регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я, адже вони є визначальним елементом у структурі адміністративно-правового регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я.

3. *Адміністративні процедури адміністративно-правового регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я.* В адміністративно-правовому регулюванні здійснення послуг у сфері охорони здоров'я адміністративні процедури постають структурованими процесами, які регулюють порядок надання медичних послуг. Вони включають процедури ліцензування та акредитації постачальників медичних послуг, регулятивні перевірки, механізми розгляду скарг і санкції за невиконання

встановлених нормативів. Адміністративні процедури також охоплюють організацію надання медичної допомоги під час надзвичайних ситуацій, таких як пандемія, забезпечуючи наявність протоколів для ефективного реагування на потреби громадян у сфері охорони здоров'я. Адміністративні процедури в адміністративно-правовому регулюванні здійснення послуг у сфері охорони здоров'я є складають сутність такої діяльності та визначають рівень надання сервісних послуг органами публічної адміністрації.

Для продуктивного наукового дослідження адміністративно-правового регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я із подальшим практичним упровадженням отриманих результатів необхідно визначити деякі *проблемні питання* щодо адміністративно-правового регулювання надання медичних послуг. Головною метою адміністративно-правового регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я є створення організованої, справедливої та доступної системи, яка захищає здоров'я населення та права пацієнтів. В Україні життя, здоров'я, гідність, недоторканність і безпека людини конституційними нормами визнаються найвищими соціальними цінностями, що становлять основу правового, соціального і демократичного розвитку нації. Охорона здоров'я, як фундаментальна галузь, вимагає постійної уваги держави до забезпечення невід'ємних прав людини на життя та здоров'я.

Сучасні глобальні виклики показали, що ані Україна, ані міжнародне співтовариство не мають належних правових та практичних ресурсів для повного забезпечення захисту здоров'я особистості та суспільства. Більшість вчених (С. В. Книш, В. В. Воробйов та ін.) наполягають на недосконалості правового врегулювання цієї сфери. Так, Л. О. Самілик звертає увагу на тому, що правове регулювання сфери охорони здоров'я – неповне та недосконале, тому що «здійснюється нормативно-правовими актами, які за змістом та наповненням є застарілими і такими, що не відповідають новим тенденціям у правовій системі» [12, с. 15]. Ця ситуація особливо підкреслює критичну роль державного управління процесами у сфері охорони здоров'я, зокрема державних органів, уста-

нов та організацій, на які покладено завдання забезпечення та захисту прав людини, у тому числі, шляхом проведення постійної ревізії та вдосконалення чинного законодавства.

Адміністративно-правове регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я охоплює взаємодію органів державної влади, медичних установ і пацієнтів, кожен з яких відіграє свою роль у забезпеченні ефективного функціонування системи охорони здоров'я. С. Г. Стеценко слушно зазначає, що «особливості адміністративно-правового регулювання у сфері охорони здоров'я зумовлюють важливість і продуманість органів та організацій, які від імені держави здійснюють управління галуззю» [10, с. 442-443]. Державні органи, насамперед Міністерство охорони здоров'я України та інші регулюючі органи, відповідальні за встановлення керівних принципів, правил і стандартів, які регулюють надання медичної допомоги. Ці органи видають ліцензії, контролюють дотримання вимог і застосовують санкції, коли постачальники медичних послуг не відповідають необхідним стандартам. Роль цих суб'єктів є як регулюючою, так і наглядовою, спрямованою на охорону громадського здоров'я та забезпечення доступності якісних медичних послуг для всіх громадян. У будь-якому разі, мова йде про професійну реалізацію адміністративно-правових засобів, що у сукупності гарантує надання якісних сервісних послуг у сфері охорони здоров'я.

Головним проблемним питанням адміністративно-правового регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я залишається приведення усіх елементів до ладу та ефективне забезпечення їх реалізації. Реформа галузі охорони здоров'я не має виглядати процесом заради процесу, адже існують чіткі показники ефективності дії тієї чи іншої системи. Тому тема адміністративно-правового регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я, виступаючи одним із центральних елементів цієї реформи, має отримувати більш широкі

можливості щодо практичної реалізації запропонованих науковою спільнотою та законодавцем змін у реконструкції управлінських процесів відповідно до європейських стандартів надання сервісних послуг у сфері охорони здоров'я.

Висновки. Адміністративно-правове регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я спрямоване на забезпеченні якості медичних послуг та захисту прав пацієнтів в Україні. Структурована та сучасна законодавча база створює основу для ефективного, прозорого та справедливого управління охороною здоров'я, особливо через нагляд за медичними установами, визначення стандартів якості та захист прав пацієнтів. Якісні сервісні послуги з боку органів публічної адміністрації вимагають стійких зобов'язань уряду в складних умовах пандемії та російської агресії забезпечувати право на життя та здоров'я українських громадян. Адміністративно-правове регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я передбачає гарантування державою правових механізмів для повного забезпечення цих прав шляхом ефективного управління та нагляду у сфері охорони здоров'я, що здійснюються призначеними державними органами та установами.

Для покращення процесу адміністративно-правового регулювання здійснення послуг у сфері охорони здоров'я необхідно: 1) визначити на законодавчому рівні адаптивні регуляторні стандарти для забезпечення стабільної якості послуг у всіх медичних установах; 2) посилити правовий захист прав пацієнтів за допомогою більш ефективних механізмів розгляду скарг та застосування інституту відповідальності; 3) переглянути та модернізувати правову базу з метою більш оперативного реагування органів публічної адміністрації на надзвичайні ситуації у сфері охорони здоров'я; 4) провести інтеграцію цифрових рішень у сфері охорони здоров'я в нормативну базу для підтримки телемедицини, захисту даних та ефективного управління ресурсами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мацелюх І., Мусієнко А. До проблеми визначення дефініції «адміністративні послуги у сфері охорони здоров'я». *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*, 1(120)/2021. С. 56-59.

2. Книш С. В. Адміністративно-правові відносини у сфері охорони здоров'я в Україні: дис. ... д-ра юр. наук: 12.00.07. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 494 с.
3. Шопіна І. М. Адміністративно-правове регулювання управління органами внутрішніх справ України: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.07. К., 2012. 514 с.
4. Адміністративне право України: навчальний посібник / В. В. Галунько, В. І. Курило, С. О. Короед, О. Ю. Дрозд, І. В. Гиренко та ін.; за заг. ред. В. В. Галунька. Херсон: Грінь Д. С., 2015. 272 с.
5. Теремецький В. І. Поняття адміністративно-правового регулювання у сфері оподаткування. *Держава та регіони. Серія «Право»*. 2012. № 1. С. 50-54.
6. Адміністративне право України: підручник / Ю. П. Битяк, В. М. Гарашук, О. В. Дьяченко та ін.; за ред. Ю. П. Битяка. К.: «Юрінком Інтер», 2006. 544 с.
7. Стрельченко О. Г. Природа надання адміністративних послуг у сфері охорони здоров'я. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. № 2. С. 127-132.
8. Воробйов В. В. Адміністративно-правове регулювання сфери охорони здоров'я: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2012. 20 с.
9. Шовкопляс О. Актуальні питання адміністративно-правового регулювання у сфері охорони здоров'я в Україні. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2022. № 2. С. 236-241.
10. Стеценко С. Г. Адміністративне право України: навч. посіб. Вид. 3-тє, перероб. та доп. Київ: Атіка, 2011. 624 с.
11. Логвиненко Б. О. Публічне адміністрування сферою охорони здоров'я в Україні: теорія і практика: монографія. Київ: «МП Леся», 2017. 344 с.
12. Самілик Л. О. Адміністративно-правові основи регулювання охорони здоров'я громадян в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. К., 2013. 20 с.